

Agnieszka Kościelniak¹, Urszula Gierałtowska²

Uniwersytet Szczeciński
Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania

¹ e-mail: eha123@op.pl

² e-mail: urszula.gieraltowska@wneiz.pl

Rynek pracy nauczycieli w warunkach reformy edukacji

Kody JEL: I21, J11

Słowa kluczowe: rynek pracy nauczycieli, reforma edukacji, zmiany demograficzne

Streszczenie. Zasadniczym celem artykułu jest analiza zmian zatrudnienia nauczycieli w roku szkolnym 2016/2017 w porównaniu z rokiem szkolnym 2005/2006 na skutek wprowadzenia nowej reformy edukacji, jak również zmian demograficznych zachodzących w Polsce. W opracowaniu przedstawiono bieżącą sytuację nauczycieli na rynku pracy. Wskazano na zmiany demograficzne, które wymuszają na polskim systemie oświaty liczne procesy dostosowawcze, zwłaszcza w kontekście liczby szkół oraz liczby etatów nauczycielskich. Nauczyciel jest nie tylko pedagogiem, ale także pracownikiem, który w ciągły sposób podnosi i uzupełnia swoje kwalifikacje zawodowe, aby przystosować się do zmieniających wymagań rynku pracy. Ukończone studia pedagogiczne oraz długoletnia kariera zawodowa nie zapewniają już stabilności zatrudnienia. Destabilizacja sektora edukacji, która nastąpiła w wyniku wprowadzenia reformy, sprawia, że nauczyciele nie mogą się czuć bezpiecznie na swoich stanowiskach. Proponowane w reformie zmiany ograniczyły też dotychczasowe przywileje nauczycieli. Skutki reformy, które są rozłożone w czasie, będzie można ocenić dopiero, kiedy szkoły zaczną funkcjonować w nowej strukturze. Artykuł stanowi wkład do badań i debaty nad skutkami reformy edukacji w Polsce, które są rozłożone w czasie.

Wprowadzenie

W ostatnich latach pojawiają się nowe wyzwania i oczekiwania względem pracy zawodowej nauczycieli. Współczesny pedagog prowadzi człowieka do pełni rozwoju, przewodzi wśród zawilości ścieżek życiowych i nieustannych wyborów, umie mądrze doradzić, troszczy się o to, aby człowiek nie stawał się biernym twórcyem dziejów i mocy politycznych, lecz był samodzielnym podmiotem, sprawcą własnego losu i współtwórcą pomyślności społeczeństwa (Siemak-Talikowska, Kwiatkowska, Kwiatkowski, 1998, s. 15).

Obecny rynek pracy nauczycieli podlega znacznym zmianom w wyniku ciągłych przeobrażeń w systemie edukacji, w tym reformy z 2017 roku. Część nauczycieli zostało zmuszonych do przebranżowienia się. Sytuacja na rynku pracy nauczycieli jest trudna i prognozy na przyszłość napawają obawą pod kątem stałości zatrudnienia, ale i jakości edukacji.

Podstawowym celem artykułu jest przedstawienie analizy zmian zatrudnienia nauczycieli w roku szkolnym 2016/2017 w porównaniu z rokiem szkolnym 2005/2006 na skutek wprowadzenia nowej reformy edukacji, jak również zachodzących zmian demograficznych.

Nauczyciel jako pedagog

Wybór zawodu nauczyciela przez absolwentów kierunków pedagogicznych wiązał się dotąd z takimi czynnikami, jak: wysoka stabilność zatrudnienia oraz zwiększona liczba dni wolnych od pracy. Zgodnie z klasyfikacją zawodów i specjalności nauczyciel jako pedagog charakteryzuje oraz bada zjawiska i sytuacje wychowawcze w odniesieniu do procesów społecznych, biorąc przy tym pod uwagę jednostkowe procesy psychiczne. Tym samym oddziałuje na człowieka, zapewnia jego rozwój, przekazuje istotne wartości. Jest to człowiek wysoko zaawansowany w poznawaniu, rozumieniu i wartościowaniu stosunków panujących w świecie, przede wszystkim w świecie społecznym, w procesach kształcenia i wychowania, a zarazem w twórczym kształtowaniu tych stosunków (Okoń, 1998, s. 370).

W ujęciu W. Kojasa i Ł. Dawida (2001, s. 6–12) nauczyciel na początku swojej pracy wyróżnia się wiedzą oraz przygotowaniem zawodowym, zмага się jednak z zupełnie nową rzeczywistością wynikającą z przekazywania wiedzy i wychowywaniem.

Z pedagogicznego i ekonomicznego punktu widzenia wykonywanie zawodu nauczyciela łączy się z ciągłym ponoszeniem nakładów na uzupełnianie kwalifikacji zawodowych do zmieniających się potrzeb rynku pracy i oczekiwań

związanych z edukacją. Wpływ liczebności dzieci w wieku przypadającym na spełnianie realizacji obowiązku szkolnego ma istotne znaczenie dla przydzielania nauczycielom etatów w pełnym wymiarze godzin pracy. Starania o niezależność dzisiejszego polskiego nauczyciela powinny być prowadzone w powiązaniu z walką o jego pozycję i rangę ekonomiczno-społeczną. Awans zawodowy nauczyciela, osiąganie kolejnych stopni zawodowych może stanowić w przyszłości przyczynę do uzyskania znacznej niezależności, w tym także finansowej.

Nauczyciel na rynku pracy

Nauczyciele w szkołach publicznych i w innych publicznych placówkach systemu oświaty pracują na mocy ustawy z 26 stycznia 1982 roku (Karta Nauczyciela). Określa ona warunki pracy nauczycieli, ich obowiązki, prawa oraz precyzuje stopnie awansu zawodowego i wysokość wynagrodzenia nauczycieli.

Niż demograficzny, jak również zmiany prawne sprawiły, że liczba szkół w Polsce w roku szkolnym 2016/2017 uległa istotnemu zmniejszeniu w porównaniu do roku szkolnego 2005/2006 (tab. 1). Największy spadek liczby szkół nastąpił w obrębie szkół profilowanych. Był to efekt zmian ustawy o systemie oświaty¹.

Tabela 1

Liczba szkół w Polsce w roku szkolnym 2005/2006 i 2016/2017

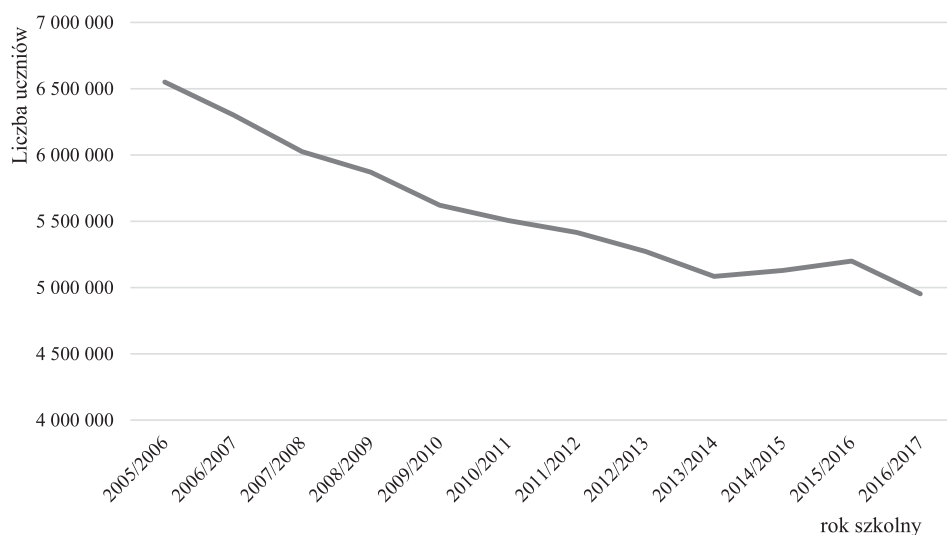
Wyszczególnienie	Rok szkolny		Zmiana	
	2005/2006	2016/2017	absolutna	względna
Ogółem	39 253	31 556	-7697	-19,6%
Szkoły podstawowe	15 354	13 517	-1837	-12,0%
Gimnazja	7031	7706	675	9,6%
Zasadnicze szkoły zawodowe	1897	1663	-234	-12,3%
Licea ogólnokształcące	4688	3818	-870	-18,6%
Licea profilowane i technika	6258	2026	-4232	-67,6%
Szkoły specjalne przysposabiające do pracy	294	495	201	68,4%
Szkoły policealne	3731	2331	-1400	-37,5%

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS, *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2016/2017*.

¹ W roku szkolnym 2012/2013 zakończono nabór do klas pierwszych liceów profilowanych i tzw. szkół uzupełniających, a w kolejnych latach szkoły te były stopniowo wygaszane.

Spadek liczby szkół o blisko 20% był konsekwencją spadku liczby uczniów (rys. 1). O ile w roku szkolnym 2005/2006 ich liczba wynosiła około 6,5 mln, to w ciągu kolejnych dziesięciu lat spadła o ponad 24%. Spadek liczby uczniów oraz spadek liczby placówek sprawia, że obawy nauczycieli związane z mniejszą liczbą miejsc pracy stają się coraz bardziej realne (zwłaszcza w przypadku wygaszania niektórych typów szkół). W przypadku szkół gimnazjalnych ograniczenie ich sieci wynikało ze zwiększonej skłonności samorządów powiatowych do łączenia/likwidacji szkół oraz z aspektów finansowych. Przekształcanie i likwidowanie placówek oświatowych jest jednym z elementów racjonalnej polityki edukacyjnej, która pozwala dostosować sieć edukacyjną do nowych wyzwań i zmian demograficznych.

Od roku szkolnego 2005/2006 obserwuje się systematyczny wzrost liczby specjalnych szkół przysposabiających do pracy i liczby uczniów pobierających w nich naukę. W porównaniu do roku szkolnego 2005/2006 ich liczba wzrosła o 68%, podczas gdy liczba uczniów tych szkół wzrosła o blisko 105% (tab. 2).

Rysunek 1. Liczba uczących się uczniów w latach 2005–2016

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS, *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2016/2017*.

Tabela 2

Liczba uczniów według typów szkół w Polsce w roku szkolnym 2005/2006 i 2016/2017

Wyszczególnienie	Rok szkolny		Zmiana	
	2005/2006	2016/2017	absolutna	względna
Ogółem	6 562 398	4 952 219	-1 610 179	-24,5%
Szkoły podstawowe	2 602 020	2 296 516	-305 504	-11,7%
Gimnazja	1 596 781	1 061 322	-535 459	-33,5%
Zasadnicze szkoły zawodowe	240 264	166 213	-74 051	-30,8%
Licea ogólnokształcące	913 451	485 489	-427 962	-46,9%
Licea profilowane i technika	891 175	518 742	-372 433	-41,8%
Szkoły specjalne przysposabiające do pracy	5223	10 707	5484	105%
Szkoły policealne	313 484	248 072	-65 412	-20,9%

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS, *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2016/2017*.

Tendencja spadkowa liczby uczniów dotyczy praktycznie każdego typu szkół. Trend ten utrzymuje się zarówno w placówkach zlokalizowanych na terenach miejskich, jak i wiejskich (tab. 3 i 4). W roku szkolnym 2016/2017 liczba uczniów w szkołach podstawowych spadła o 12% w porównaniu do roku szkolnego 2005/2006, w tym w miastach spadek liczby uczniów wynosił 6%, a na terenach wiejskich – aż około 20%. W przypadku gimnazjów spadek liczby uczniów był w miarę wyrównany i wynosił odpowiednio: 34%, 32% oraz 36%.

Liczba uczniów przypadająca na jednego nauczyciela w szkołach podstawowych utrzymuje się na stałym poziomie (13 uczniów) pomimo likwidacji części placówek oraz zmniejszenia liczby dzieci uczących się. Nieznacznie spadła liczba uczniów przypadających na jeden oddział. W przypadku szkół podstawowych w ostatniej pięcioletce można zauważyć wzrost liczby uczniów przypadających na jedną szkołę (ogółem i w miastach). W przypadku szkół gimnazjalnych pomimo wzrostu liczby szkół liczba uczniów na jednego nauczyciela systematycznie spada (z 14 do 11). Znacząco spadła również liczba uczniów przypadających na jedną szkołę (o ponad 38%). Oznacza to większy koszt utrzymania szkoły w przeliczeniu na jednego ucznia, a jak wynika z analizy wyników testów szóstoklasisty i testów gimnazjalnych – nie prowadzi do poprawy wyników kształcenia.

Tabela 3

Liczba uczniów w szkołach podstawowych w wybranych latach

Liczba uczniów	Rok szkolny		
	2005/2006	2010/2011	2016/2017
ogółem	2 602 020	2 167 200	2 296 516
miasto	1 523 669	1 281 471	1 433 539
wieś	1 078 351	885 723	862 977
na 1 szkołę	186	165	178
na 1 oddział	20	18	18
na 1 nauczyciela	13	13	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2005/2006, (2010/2011, 2016/2017)*.

Tabela 4

Liczba uczniów w gimnazjach w wybranych latach

Liczba uczniów	Rok szkolny		
	2005/2006	2010/2011	2016/2017
ogółem	1 596 781	1 231 648	1 061 332
miasto	1 040 287	788 496	705 141
wieś	556 494	443 152	356 191
na 1 szkołę	251	191	155
na 1 oddział	25	23	22
na 1 nauczyciela	14	13	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2005/2006, (2010/2011, 2016/2017)*.

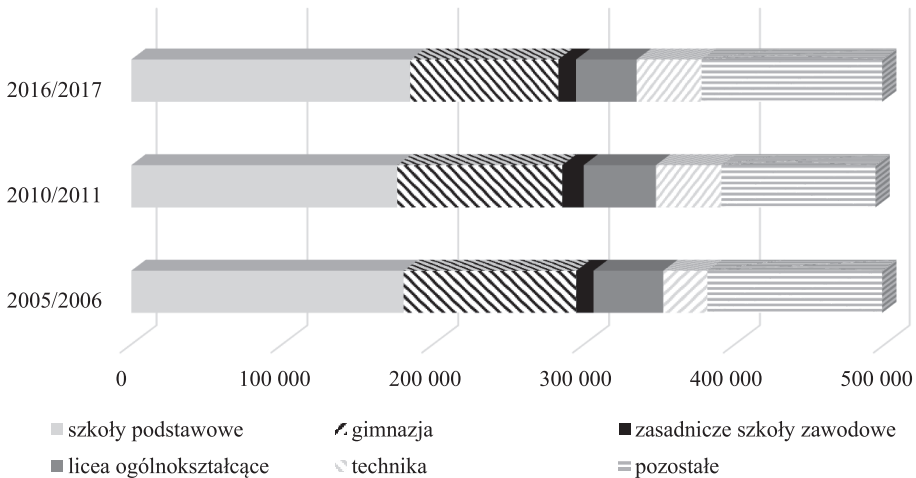
W badanym okresie liczba nauczycieli była na zbliżonym poziomie. Największa grupa nauczycieli pracowała w szkołach podstawowych (ok. 36%) oraz w gimnazjach (ok. 20%). Należy zwrócić uwagę, że struktura zatrudnienia według typów szkół jest dość stabilna (rys. 2). Największy spadek zatrudnienia miał miejsce w gimnazjach (ok. 14%) oraz liceach ogólnokształcących (ok. 13%). Natomiast wzrosła liczba nauczycieli w technikumach (ok. 47%) i szkołach podstawowych (ok. 2,5%).

Tabela 5

Liczba nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych
(w przeliczeniu na etaty) w wybranych typach szkół i latach

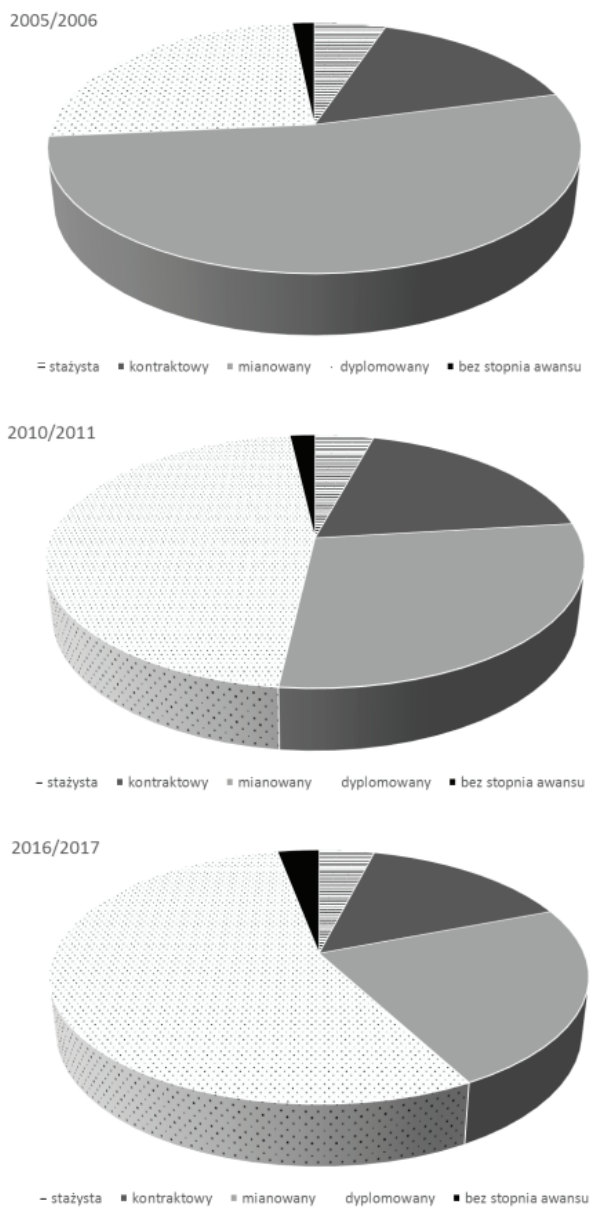
Wyszczególnienie	Rok szkolny		
	2005/2006	2010/2011	2016/2017
Ogółem	498 370	493 872	498 328
w tym: szkoły podstawowe	180 437	176 268	184 893
gimnazja	114 475	109 374	98 217
zasadnicze szkoły zawodowe	11 484	14 282	11 683
licea ogólnokształcące	46 231	47 882	40 186
technika	29 239	43 415	43 086

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2005/2006, (2010/2011, 2016/2017)*.

Rysunek 2. Struktura zatrudnienia nauczycieli według typów szkół w wybranych okresach
Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

W ostatnich latach istotnie zmieniła się struktura nauczycieli według stopni awansu zawodowego (rys. 3). Największą grupę stanowili nauczyciele dyplomowani – w roku szkolnym 2005/2006 było ich blisko 25%, a obecnie jest blisko 55% (przyrost o 120%). Z kolei największy spadek liczby nauczycieli odnotowano w grupie nauczycieli mianowanych – ich udział spadł z 53 do 23%. Wynika to z faktu, że nauczyciele coraz większą wagę przywiązują do wykształcenia i samodoskonalenia. Z drugiej strony niż demograficzny i mniejsza liczba uczniów sprawiają, że odchodzących coraz później na emeryturę nauczycieli nie zastępuje się nowymi pracownikami, ponieważ nie ma dla nich pracy.

Rysunek 3. Struktura zatrudnienia nauczycieli według stopnia awansu zawodowego
Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

W szkołach obserwuje się niepokojące zjawisko wzrostu średniego wieku kadry pedagogicznej. Pracują coraz starsi nauczyciele – średni wiek nauczyciela wynosi ponad 43 lata. Według danych przedstawionych przez VULCAN w okresie od września 2007 do września 2014 roku wzrost ten sięgnął około 3,5 roku, z czego podwoił się udział nauczycieli 50+. W szkołach nie są zatrudniani młodzi nauczyciele, o czym świadczy malejący odsetek nauczycieli stażystów.

Nauczyciele wobec reformy edukacji

Nauczyciel jest osobą podporządkowaną programowi edukacyjnemu i zobligowaną do odpowiedniego dopasowania tempa pracy do umiejętności całej grupy uczniów. Presja, z jaką musi się zmierzyć, jest duża, a do tego nauczyciel to zawód wiążący się z podobnymi obowiązkami, z jakimi musi się zmierzyć każdy pracownik (Siemak-Talikowska i in., 1998, s. 15).

Działania w zakresie reformy edukacji z 2017 roku składają się z kilku etapów, jednak od samego początku dążono do tego, aby były one przeprowadzone sprawnie i z korzyścią dla dzieci oraz nauczycieli. W praktyce sytuacja ta jest odbierana w różny sposób. Zmiany weszły w życie wraz od 1 września 2017 roku, a ich okres zakończenia datowany jest na rok szkolny 2022/2023.

Założenia nowej reformy oświaty w znacznym stopniu dotyczą uczniów, jednak będą miały duży wpływ na rynek pracy nauczycieli oraz w dłuższej perspektywie na wybór studiów na kierunkach pedagogicznych. Już teraz kierunki te nie cieszą się popularnością, a trafiają na nie często osoby, które uzyskały słabe wyniki na maturze. Poza publicznymi szkołami są również niepubliczne uczelnie, które przyjmują kandydatów bez żadnej selekcji.

Należy jednocześnie dodać, że całe szkolnictwo wyższe boryka się z malejącą liczbą studentów. W roku akademickim 2016/2017 było ich jedynie 1349 tys. i w porównaniu do roku akademickiego 2005/2006 obserwujemy spadek ich liczby o 31%, przy czym udział liczby studentów kierunków pedagogicznych spadł w latach 2005/2006–2016/2017 z poziomu 12,8 do 7,6%. Kierunki pedagogiczne odnotowały najwyższy spadek liczby studentów – ich liczba w ciągu dziesięciu lat spadła o około 60%, co świadczy o ich malejącej popularności (tab. 6).

Na sytuację na rynku pracy w odniesieniu do wyboru kariery nauczyciela istotny wpływ mają zmiany społeczno-ekonomiczne, w tym aspekt finansowy. Zarobki, jakie otrzymują nauczyciele w naszym kraju, nie są zbyt wysokie, co zniechęca mężczyzn do pracy w tym zawodzie i podejmowania nauki na kierunkach pedagogicznych. Poza tym z raportu PARP (Górniak, 2012) wynika, że już w 2012 roku studia pedagogiczne były na trzecim miejscu kierunków z największym odsetkiem bezrobotnych (17,1%).

Tabela 6

Studenci wyższych szkół pedagogicznych na tle ogółu

Kierunki studiów	Rok akademicki 2005/2006		Rok akademicki 2016/2017	
	liczba studentów (tys. osób)	w tym kobiety (%)	liczba studentów (tys. osób)	w tym kobiety (%)
Pedagogiczne	251	70,9	102	80,7
Ogółem	1954	56,5	1349	57,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2006, 2017.

Uwzględniając sytuację demograficzną, nauczyciele decydują na studia podyplomowe i kursy dokształcające, które dają im dodatkowe uprawnienia i kompetencje oraz wzbogacają warsztat zawodowy. Z prowadzonych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji badań wynika jednak, że jedynie 4,4% nauczycieli podjęło różne formy doskonalenia, z czego najpopularniejsze były krótkie kursy doskonalące w wymiarze nieprzekraczającym 20 godzin. W długich formach doskonalenia, to znaczy studiach podyplomowych i ponad 100-godzinnych kursach doskonalących, uczestniczyło jedynie 3,4% wszystkich doskonalących się.

Wymagania i oczekiwania pod adresem nauczycieli nie idą w parze z ekonomiczną gratyfikacją. Wynagrodzenie nauczycieli jest stosunkowo niskie w porównaniu do innych grup zawodowych. Uśrednione zarobki brutto wynoszą (2017) odpowiednio dla nauczyciela stażysty – 2718 zł, kontraktowego – 3017 zł, mianowanego – 3913 zł, a dyplomowanego – 5000 zł. Kwoty te uwzględniają wypłacone dodatki motywacyjne, trzynastki, godziny ponadwymiarowe, dodatki stażowe oraz odprawy.

W okresie wprowadzania nowego ustroju szkolnego ustawodawca zobowiązał dyrektorów szkół do zamieszczania informacji o wolnych stanowiskach pracy na stronach internetowych kuratoriów oświaty. Wprowadzana reforma edukacji narzuca na placówki oświatowe obowiązek zatrudniania nauczycieli nie tylko od nauczania danego przedmiotu, ale także dydaktyków z kwalifikacjami do wykonywania zawodu między innymi pedagoga, psychologa, tyflopedagogów, oligofrenopedagogów. Jest to istotna zmiana, która wpłynęła na liczbę poszukiwanych nauczycieli wynoszącą na koniec 2017 roku około 2200. W wielu przypadkach wolny etat odpowiada jednak jedynie częściowym godzinom. Nie jest to więc informacja, która istotnie wpływa na poprawę na rynku pracy nauczycieli.

Możliwe skutki reformy edukacji dla rynku pracy nauczycieli

Jak wykazano, zmiany demograficzne i ekonomiczno-społeczne nie są jednokierunkowe, zatem dostosowanie do nich szkolnictwa również nie może być jednostronne. Z przedstawionej analizy wynika, że w niedalekiej przyszłości część nauczycieli będzie musiała pracować w kilku placówkach. W celu sprawnego rozlokowania kadry pedagogicznej w okresie wdrażania nowej struktury szkół przewidziano możliwość uelastycznienia polityki kadrowej, rozszerzając możliwości przenoszenia do innych szkół nauczycieli zatrudnionych na podstawie mianowania. Utrudnieniem będzie fakt, że pierwszeństwo w zatrudnieniu zyskają ci, którzy posiadają stan nieczynny w zatrudnieniu. W przypadku nauczycieli, których dalsze zatrudnienie nie będzie możliwe ze względu na zmiany organizacyjne (wygaszanie gimnazjów), przewidziano szczególne zasady przenoszenia w stan nieczynny i pierwszeństwo zatrudnienia na wolnych stanowiskach pracy dla nauczycieli w szkołach prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Kolejnym skutkiem wprowadzenia nowej reformy może być ograniczenie swobody nauczycieli i pozbawienie ich możliwości uzyskania dodatkowego dochodu. Od roku szkolnego 2017/2018 nauczyciele utracą możliwość dodatkowego zatrudnienia. Wiąże się to z wprowadzeniem przepisów regulujących przydzielanie w roku szkolnym 2019/2020 godzin ponadwymiarowych oraz wymogiem uzyskania przez nauczyciela zgody na dodatkowe zatrudnienie.

Kwestią problematyczną może się stać także sama procedura awansu zawodowego. Z jednej strony MEN proponuje, aby długość ścieżki awansu nauczyciela uzależniona była od jakości jego pracy, co pozwoli promować najlepszych nauczycieli. Jednak z drugiej strony wprowadza się większą kontrolę pracy dydaktycznej nauczycieli, większą biurokratyzację oraz zwiększa nakłady na oceny nauczycieli. Skuteczne podnoszenie jakości edukacji ma być realizowane poprzez ciągłe doskonalenie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych. Wprowadzono istotne zmiany w zakresie funkcjonowania placówek doskonalenia zawodowego. Zobowiązano je do organizowania i prowadzenia doskonalenia zawodowego w zakresie wynikającym z kierunków polityki oświatowej oraz opiniowania przez kuratorów oświaty planów pracy publicznych placówek doskonalenia nauczycieli.

Podsumowanie

Sytuacja nauczycieli na rynku pracy podlega ciągłym zmianom w wyniku wprowadzonych reform, jak również zmian demograficznych. Jak wykazano w opracowaniu, zjawiska demograficzne mają kluczowy wpływ na kształtowanie się liczby

dzieci w szkołach, a tym samym na liczbę szkół oraz liczbę etatów nauczycielskich. Reforma szkolnictwa od początku budzi wiele kontrowersji, a zmiana struktury szkół wymusiła na dyrektorach wielu placówek konieczność dzielenia godzin etatowych wśród nauczycieli.

Proponowane w reformie zmiany przyczyniły się do pewnej destabilizacji zatrudnienia nauczycieli i ograniczyły dotychczasowe przywileje. Zmieniły także postrzeganie zawodu nauczyciela dającego dotychczas stabilne perspektywy. Może to skutkować w przyszłości brakiem kadry pedagogicznej na wysokim poziomie, ale z drugiej strony reforma sprzyja pewnej weryfikacji zatrudnienia, też pod kątem jakościowym.

Skutki reformy edukacji nie są jeszcze w pełni odczuwalne, ponieważ będą rozłożone w czasie. Można je będzie ocenić dopiero w 2019 roku, kiedy szkoły zaczną funkcjonować w pełni w nowej strukturze. Jednak już dziś można powiedzieć, że edukacja stanęła pod znakiem dużych wyzwań, zarówno dla uczniów, ich rodziców, jak i nauczycieli.

Bibliografia

- Czajkowska, A. (2004). Nauczyciel – doradca, przyjaciel, terapeuta. W: W. Pileckiej, G. Rudkowskiej, L. Wrony, *Podstawy psychologii. Podręcznik dla studentów kierunków nauczycielskich* (s. 487–492). Kraków: Wyd. Naukowe Akademii Pedagogicznej.
- Górniak, J. (2012). *Młodość czy doświadczenie? Kapitał ludzki w Polsce. Raport podsumowujący III edycję badań BKL z 2012 roku*. Warszawa: PARP. Pobrane z: www.parp.gov.pl (12.2017).
- GUS (2006). *Mały rocznik statystyczny Polski*. Warszawa.
- GUS (2017). *Mały rocznik statystyczny Polski*. Warszawa.
- GUS (2006). *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2005/2006*. Warszawa.
- GUS (2011). *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2010/2011*. Warszawa.
- GUS (2017). *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2016/2017*. Warszawa.
- Kojs, W., Dawid, Ł. (2001). *Edukacyjne konteksty procesów globalizacji*. Cieszyn: Wyd. UŚ.
- Nauczyciele w roku szkolnym 2014/2015* (2015). Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji.
- Okoń, W. (1998). *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*. Warszawa: Żak.
- Raport o nauczycielach 2015 (grudzień 2017)*. Pobrane z: www.vulcan.edu.pl (12.2017).
- Siemak-Talikowska, A., Kwiatkowska, H., Kwiatkowski, S.M. (1998). *Edukacja nauczycielska w perspektywie wymagań zmieniającego się świata*. Warszawa: Żak.
- Ustawa z 26.01.1982 – Karta Nauczyciela. Dz.U. 1982, nr 3, poz. 19, z późn. zm. (Dz.U. 2017, poz. 1189).

The Teachers' Work Market in Conditions of Education Reform

Keywords: teachers' job market, education reform, demographic change

Summary. The main purpose of the article is to analyze the changes in teachers' employment in the school year 2016/2017 compared to the school year 2005/2006 as a result of the introduction of a new education reform as well as demographic changes taking place in Poland. The article presents the current situation of teachers on the labour market. Demographic changes were pointed out, which force the Polish educational system to undergo numerous adaptation processes, especially in the context of the number of schools and the number of teaching positions. The teacher is not only a teacher, but also an employee who constantly raises and completes his professional qualifications in order to adapt to the changing requirements of the labour market. Completed pedagogical studies and many years of professional career no longer ensure employment stability. The destabilization of the education sector, which has occurred as a result of the reform, means that teachers can not feel safe in their positions. The changes proposed in the reform have also limited the existing privileges of teachers. The effects of the reform, which are spread over time, can only be assessed when schools start functioning in the new structure. The article is a contribution to research and debate on the effects of education reform, which are spread over time.

Translated by Agnieszka Kościelniak

Cytowanie

Kościelniak, A., Gierałtowska, U. (2018). Rynek pracy nauczycieli w warunkach reformy edukacji. *Marketing i Zarządzanie*, 1 (51), 183–195. DOI: 10.18276/miz.2018.51-18.